

Gobbi Hilda: egy nő, aki úriember volt

Harminc éve, 1988. július 13-án hunyt el Budapesten Gobbi Hilda Kossuth-díjas színésznő, akit rajongói több más szerepe mellett a Szabó család Szabó nénijével azonosítottak.

Nem csoda, hogy az idősebb korosztály mindmáig Szabó néniként ismeri, hiszen a népszerű rádiósorozat kezdetétől övé volt a szerep, amihez haláláig hűségessé maradt. Szabó néni együtt halt meg Gobbi Hildával, a sorozat készítőinek eszükbe sem jutott, hogy a karaktert másra bízák.

Az 1913. június 6-án Budapesten született Gobbi Hilda olasz családból származott. Nagypapja, Gobbi Alajos ismert zeneszerző, karmester, apja amolyan életművész, akire a család nemigen számíthatott, ezért Hildát fiatalkorától kezdve édesanyja, Gréti néni nevelte a legnagyobb szegénységben. Közben... című önéletrajzi kötetében így ír a híres színésznő: „anyám 16 éves volt (engedéllyel mehetett csak férjhez), amikor szült engem. Akkor még nem volt divat a kislányok anyasága. Így lopta el apám és a család anyám tavaszait, álmaikat, visszahozhatatlan fiatalságát.”

Mélyen átélt magyarságát Gobbi Hilda annak tudta be, hogy „alig van magyar vér rosszul csörgedező ereimben.” Dédapja, a hegedűművész Luigi, az olaszországi Mantuában született, egyik fia, a zongoraművész Henrik, Liszt Ferenc barátja volt. Gyakorlatilag mindenkinek volt valami művészi kötődése a családban, így aztán Hilda sem esett messze a fájától...

Az ellenálló

Iskolái elvégzése után a színészakadémián tanult tovább, ekkor került kapcsolatba az ellenállási mozgalommal, ami egész életére kihatott. 1945 előtt részt vett a munkásszínjátszásban, szerepelt a Vasas Szakszervezet művészestjein. A német megszállás után illegálisba vonult. Apjától, Gobbi Ede századostól, egy munkaszolgálatos zászlóalj parancsnokától katonai mentesítő őrlelapokat szerzett az ellenállás részére, amelyeket felsőbb kapcsolatain, Horváth Árpádon és Major Tamáson keresztül továbbított. Remek kapcsolatot ápolt Kádár Jánossal és Aczél Györggyel is. „A színész akarva-akaratlanul mindig politizál” – vallotta.

Budán még zajlott az ostrom, amikor Gobbi és Major Tamás Pesten már elkezdte a színházi élet helyreállítását. 1945. január 30-án megalakult a Magyar Művészek Szabadszervezete. A színházi osztály vezetője Gobbi Hilda, Major Tamás, Várkonyi Zoltán és Lehota Árpád lett. Februárban Major Tamás aláírásával már szabad mozgást biztosító igazolványokat osztogattak. Az igazolás birtokosa egyéb munkára nem volt felhasználható. Gobbi kapta az ötös sorszámu igazolványt, Várkonyi

volt a 11., Karády Katalinnak a 16-os jutott. Május 8-án a béke hírére a kommunista párt központjában gyűjtő hangulatú verseket szavalt.

Mássága és öröksége

Bár olyan korban élt, amikor erről nem volt ildomos vagy ajánlatos beszélni, Gobbi nyíltan vállalta nőkhöz fűződő vonzalmát. Hosszú éveken keresztül élt együtt Temessy Hédi színésznővel, majd Galgóczi Erzsébet írónővel. Szinte férfiként élt, férfiruhákban járt, a nőket előreengedte a bejáratnál, Hédit száz szál rózsával lepte meg egy-egy bemutató alkalmával, a nőket mondhatni úriemberként viselkedett. Ő maga is úgy fogalmazott: „olyan pasi vagyok én”, vagyis a nemi szerepeket tekintve abszolút férfiként élte az életét. Végrendeletében – mivel családja nem volt – vagyona egy részéből az Aase-díjat alapította meg, illetve az összeg kis részéből rászoruló, idős színésztársait támogató alapot hozott létre – ez a támogatás azonban mára jelentéktelen összegűvé vált. Alkotóház céljára ajánlotta fel nyaralóját, amelynek kulturális értéke felbecsülhetetlen.

„A ház kő és fa építőelemeinek 80 százaléka a Magyar Nemzeti Színház Blaha Lujza téri lebontott épületéből származik... A házba épített régi kiskapu kilincset oly sok nagy művésziünk nyomta le naponta, s Jászai Mari, Bajor Gizi, Somlay Artúr öltözőinek ajtajai is kisugározzák a színész sorsát” – írja végrendeletében Gobbi. Tiszteletére alapították meg a Gobbi Hilda-díjat a pályájuk delén túl lé-

FOTÓ: ARCHÍV

Gobbi Hilda: a színész akarva-akaratlanul mindig politizál

vő, korábban nem díjazott színészek számára. Nagy vágya, hogy megélje az új Nemzeti Színház létrejöttét, nem teljesült. Szobra ma a színház parkjában áll.

Felsőbb utasítás!

Gobbi Hilda 1988. június 13-án hunyt el Budapesten. Temetésén ott volt régi barátja, Kadelka László, a Nemzeti Színház akkori főtíkára. Ő idézte fel később a következő történetet: a búcsúztatáskor Cserhalmi György, a Gobbihoz hasonlóan bátor beszédű művész is a mikrofonhoz lépett. Sokan várták a szavait, ám amint a színész megszólalt, a technika csődöt mondott,

elnémultak a hangszórók. Kadelka László intett a hangtechnikusnak, aki úgy tett, mint aki igyekszik orvosolni a bajt. Közben Cserhalmi beszélt az első és utolsó hiteles magyar kommunistáról, akit – a színész metaforája szerint – most vaskoporsóban temetnek. Hogy vissza ne jöjjön – tette hozzá. Hangosítás nélkül persze nem sokan hallották, mit mondott a színész. Kadelka közben egyre ingerültebben integetett a technikusnak, majd átvágva magát a tömegben, odament a hangpulthoz. A technikus pedig megsúgta, mi a hanghiba valós oka: „felsőbb utasítás!”

NÁNÓ CSABA

Fred Valentich titokzatos eltűnése

A magát repülőcsészealj-szakértőnek kikiáltó huszonéves Frederick „Fred” Valentich 40 éve tűnt el egy próbarepülés során. A fiatalember esetét előszeretettel emlegették az ufóhívók, mint az elhallgattatás egyik kirívó példáját.

Fred Valentich 24 éves tapasztalatlan pilóta volt, mindössze 150 óra repülési idővel. A királyi ausztrál légierő kétszer elutasította felvételét, mivel szerintük „oktatása nem volt megfelelő szintű”. 1977-ben megszerezte a magánpilóta-engedélyt, és részmunkaidős tanulmányokat folytatott a kereskedelmi pilótai engedély megszerzésére is. Az előzményekhez még hozzátartozik – ami tulajdonképpen a mai napig titok –, hogy Valentich miért is szállt fel a géppel azon az októberi napon. Egyesek szerint barátait akarta meglátogatni a King-szigeten. Mások úgy vélik, rákot ment volna halászni. A fiatalember ugyanis nem tartotta be a szabályokat, és még a sziget repülőtérét sem tájékoztatta arról, hogy ott akar landolni.

Barátai közül többen is úgy vélték, Fred tulajdonképpen mániáját akarta kiélni akkor is, és azért szállt fel, hogy ufókat keressen a nagy ausztrál égbolton... Környezete ugyanis olyannak ismerte,

mint aki mindenben és mindenhol azonosíthatatlan repülő tárgyakat látott, ezzel kapcsolatos filmeket nézett, ezért nem csoda, hogy képes lett volna akár egymotoros géppel is a nyomukba eredni. A fiatalember vakon hitt abban, hogy egyszer találkozni fog földön kívüliekkel, sőt abban is hitt, hogy azok élet és halál urai...

Tény, hogy Valentich 1978. október 21-én, naplemente környékén szállt fel az ausztráliai Victoria's Moorabbin repülőtéréről Cessna 182L géppel. Már King szigete fő-

lött repült, amikor jelezte a toronynak, hogy észlelt egy másik repülőgépet háromszáz méterrel maga felett, és hozzátette, saját gépének motorja hangosan és zörögve működik. Tiszta idő volt, Fred négy fénypontot látott maga felett, ezeket azonosította, mint egy másik repülő leszállófényei. Nem sokkal azután viszont Valentich kijelentette: ez nem is repülőgép. Amiben a kutatók szerint nem is tévedett, mert – utólagos számítógépes elemzést végezve – kiderítették: a Vénuszt, a Marsot, a Merkúrt és

egy negyediket, a fényesen világító Antares csillagot láthatta.

A négy fénypont nyugodtan keltette a nézőben egy repülőgép vagy egy ufó benyomását. Fred látott ugyan egy „zöld fényt” is, ami nem lehetett más, mint saját Cessna gépének szárnyán lévő zöld helyzettény – mondják a kétkedők. Mindenesetre a lemenő nap fényében elég kísérteties helyzetben találhatta magát. Ahelyett, hogy repülőgépe műszereit figyelte volna, mindenféle csillogó pontokra koncentrált, ami gyakorlatilag a

repülőgép-katasztrófa receptje. E zűrzavarban Cessnája (mint a fiatal John F. Kennedy Jr.-nek két évtizeddel később) belekezdett abba, amit a szakértők „temetkezési spirálnak” neveznek. Ezért hallhatta a fiatal pilóta a zörejeket is: a spirálban a gép üzemanyag áramlása csökken, ami a motor durva futását, „zörejeket” eredményez.

Manapság a szakértők már nemigen kételkednek abban, hogy Valentich eltűnése egyszerűen halálos baleset volt. Ironikus, hogy talán soha nem fordult volna elő, ha a fiatal pilóta nem él az ufók bűvöletében. Ha tényleg ez volt az oka esti repülésének, akkor elmondható: az „idegenek” valóban részesei voltak tragikus halálának.

Annak ellenére, hogy intenzív légi, szárazföldi és tengeri kutatásokat végeztek, a Cessna nyomát a baleset után nem találták. Ez még inkább az ufóhívók malmára hajtotta a vizet. Bár, tegyük hozzá, Amelia Earhart vagy Antoine Saint-Exupéry gépét sem találták meg soha, róluk mégsem feltételezte senki, hogy ufók rabolták volna el. Talán mert ők maguk sem voltak az összeesküvés-elméletek hívei...

N. CS.

Valentich és eltűnt gépe: mégsem ufók rabolták el?